

Ю. В. Донченко

студ. IV курсу

спеціальність «Менеджмент»

Науковий керівник: к.е.н., доц. В.В. Шмагіна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Досліджувана тема є актуальною, оскільки сьогодні дуже гостро відчуються кризові явища в економіці усіх країн світу. Кожна з сфер діяльності

зазнала значного впливу і потребувала швидкої реакції для адаптації та трансформації процесів, щоб зберегти свої позиції. Особлива увага приділяється одній з найактуальніших на даний момент галузей – фармацевтичній промисловості. В період пандемії питання збереження здоров'я та захисту від хвороби є першочерговим для кожної людини. Фармація як галузь повинна своєчасно забезпечувати споживачів необхідною кількістю якісних та доступних ліків. Варто відмітити, що карантинні заходи в країні підсилили роль самолікування, а отже зросло і значення та зацікавленість споживачів у діяльності та розвитку фармацевтичного галузі.

У роботі проаналізовано динаміку розвитку фармацевтичної галузі України станом на 2020 рік. Розглянуто вплив державного регулювання на розвиток галузі. Окреслено основні проблеми фармацевтичної галузі України на сучасному етапі та визначено особливості організаційної структури вітчизняного фармацевтичного ринку. Показано основні пріоритетні напрямки для розвитку фармацевтичних виробників.

Мета роботи полягає у виявленні останніх тенденцій діяльності фармацевтичної галузі України в сучасних умовах для формування засад подальшого розвитку.

Фармацевтична галузь – це сукупність підприємств, організацій і установ, зайнятих у процесі створення, виробництва, реалізації лікарських субстанцій, препаратів та виробів медичного призначення, забезпечення контролю їх якості, а також підготовки та перепідготовки кадрів [1].

Дослідження, які проводились від початку пандемії показують, що під час першої хвилі пандемії фармацевтична галузь зазнала швидкого росту. За 5 місяців 2020 року роздрібний фармацевтичний ринок в грошовому вираженні продемонстрував приріст 11%, а медичних виробів - 27%. Після оголошення карантину (навесні 2020 року) істотно змінилося споживання медичних виробів: якщо в перший тиждень карантину вона збільшилася вдвічі, то вже через три тижні повернулося до звичного, а потім і зовсім спостерігався спад. За даними аналітично-інформаційного видання «Pharma», станом на кінець червня 2020, медичних виробів споживається так само, як в аналогічний період 2019 року [2].

До основних проблем функціонування фармацевтичної галузі можна віднести:

- Відсутність перспектив підписання в найближчий час міждержавних угод про визнання експертиз лікарських засобів і виробів медичного призначення. Це знижує інвестиційну привабливість ринку та гальмує його розвиток.
- Відсутність спрощеної системи реєстрації лікарських засобів, особливо регінаторів.
- Проблеми тендерів. Через систему PROZZORO проходить велика кількість лотів з блокуючими позиціями, що виключає нішового імпортера з тендеру на користь асортиментного дистриб'ютора і приводить до подорожчання аптечних товарів.

Для кращого розуміння проблем і перспектив розвитку вітчизняного фармацевтичного ринку треба звернути увагу на його організаційну структуру. Зокрема, в організаційному плані за фінансово-економічними характеристиками покупців і механізмами функціонування відносин купівлі-продажу товарів, український фармацевтичний ринок поділяється на роздрібний і госпітальний сегменти. Ключові відмінності між цими сегментами полягають у фінансовій спроможності покупців фармацевтичної продукції та механізмах ухвалення ними рішень про покупку товару.

Український ринок лікарських засобів складається з госпітального й роздрібного сегментів. У госпітальному сегменті продаж лікарських препаратів здійснюється через лікувально-профілактичні установи України. Роздрібний сегмент представлений, насамперед, аптечними мережами

Роздрібний сегмент характеризується наявністю чисельної кількості покупців і разом з тим невеликою середньою купівельною спроможністю. Рішення населення про придбання певних ліків формуються на підставі призначень і порад лікарів, реклами фармацевтичних препаратів, власного досвіду та порад знайомих [3].

По-перше, необхідно розглянути питання про державне регулювання ринку. Діяльність учасників українського фармацевтичного ринку регулюється більше ніж 40 нормативно-правовими актами і супроводжується великою кількістю дозвільних процедур.

Основні нормативні акти, які регулюють ринок фармацевтичної продукції в Україні:

- Закон України «Про лікарські засоби» №123 від 04.04.1996
- Постанова КМУ «Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і вироби медичного призначення» №333 від 25.03.2009
- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації) лікарських засобів і розмірів збору за їх державну реєстрацію (перереєстрацію)» №376 від 26.05.2005

По-друге, варто відмітити, що одним з вдалих напрямків підтримання позицій та укріплення свого становища є моніторинг та участь фармвиробників в бюджетних закупівлях. Бюджетні закупівлі включають в себе як закупівлі централізовані з держбюджету, так і регіональні програми, і закупівлі безпосередньо лікарень. Варто відзначити, що в активно розвиваючому сьогодні сегменті закупівель лікарень вісім з десяти позицій лідерів займають вітчизняні компанії.

Всього лікарні збільшили закупівлі на 18% в грошовому і на 11% в натуральному вираженні. Основним нюансом цього сегмента є те, що клініки закуповують, головним чином, препарати, включені до Національного переліку основних лікарських засобів. Частка препаратів з Національного переліку становить 58% всіх закупівель, які проводили лікарні в 2019 році [4].

Ще одним із шляхів розвитку діяльності своїх підприємств є участь у державній програмі «Доступні ліки». Ця програма виступає можливістю збільшення обсягів продажу та популяризації лікарських засобів компанії

виробника. Для участі в цієї програмі Виробнику необхідно визначитися з умовами для включення лікарського засобу до переліку програми «Доступні ліки», та реалізувати всі необхідні умови.

Сьогодні Програма працює для пацієнтів, які живуть з серцево-судинними захворюваннями, бронхіальною астмою, цукровим діабетом II типу. До списку ліків, які можна отримати за програмою, включено 264 лікарських засобів, 85 з яких можна отримати безоплатно, інші ж - з незначною доплатою. Дана програма введена в дію з 1 квітня 2017 року і передбачає реімбурсацію лікарських засобів. Реімбурсація – це механізм відшкодування державою вартості лікарських засобів. Національний перелік затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 2009 року. Зараз є чинною редакція від 2017 року [5].

Зважаючи на дані дослідження можна зробити висновки, що виробництво госпітальних препаратів є перспективним стратегічним напрямком для діяльності компанії на фармацевтичному ринку.

Таким чином, за результатами роботи встановлено, що фармацевтична галузь є однією з найважливіших галузей в економіці країни, на даний момент ситуація на фармацевтичному ринку стабілізувалась. Дана галузь регламентована відповідними законодавчими актами та положеннями, що обмежують і чітко визначають діяльність усіх суб'єктів відповідного ринку. Звісно ж фармвиробникам необхідно постійно проводити моніторинг ринку задля швидкого реагування. Незважаючи на загострення кризових явищ в економіці фармацевтична галузь залишається інвестиційно привабливою та має значні перспективи розвитку.

Список використаної літератури

1. Фармацевтична галузь URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/307/farmaceutichna-galuz>. (дата звернення 18.03.2021)
2. Ринок медичних засобів: холодне літо 2020. URL: <http://pharma.net.ua/analytic/analysis/23550-rynok-medicinskih-izdelij-holodnoe-let-2020>. (дата звернення 22.03.2021)
3. Кулицький С. Фармацевтична галузь і фармацевтичний ринок в Україні: стан і проблеми розвитку. *Україна: події, факти, коментарі*. 2019. № 6. С. 41–53. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2019/ukr6.pdf>. (дата звернення 21.03.2021).
4. Вітчизняні фармкомпанії: розширення присутності під час пандемії. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/projects/farmak/2020/04/1/658687/> (дата звернення 30.03.2021)
5. Програма «Доступні ліки». URL: <https://nszu.gov.ua/ogoloshennya-pro-ukladennya-dogovoriv/dostupni-liku> (дата звернення 29.03.2021)